

WYDARZENIA

Ochrona podwodnego dziedzictwa

Na przełomie maja i czerwca w Paryżu odbyło się kilkudniowe spotkanie przedstawicieli państw stron konwencji UNESCO 2001 o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego. Wymieniono się informacjami na temat wdrażania postanowień konwencji, podkreślając wagę działań edukacyjnych i konieczność stałego podnoszenia społecznej świadomości o wartości tego dziedzictwa. Dyskutowano o nieinwazyjnych sposobach udostępniania dziedzictwa podwodnego w celach turystycznych, a także o konieczności zachowania go *in situ* oraz o sytuacjach, w których jego wydobycie może być jednak uzasadnione. Przyjęto rezolucję w sprawie postępowania w przypadku sytuacji nadzwyczajnego zagrożenia dziedzictwa podwodnego (konflikty, katastrofy naturalne i konsekwencje zmian klimatycznych).

Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych NMM, która brała udział w spotkaniu jako obserwator-przedstawiciel MKiDN, poinformowała obecnych o dużym zagrożeniu dziedzictwa podwodnego na Bałtyku w wyniku finansowanego przez Unię Europejską programu usuwania z dna morza starych sieci rybackich. Ze względu na brak wytycznych dotyczących metod wykonywania tego rodzaju prac, rybacy mechanicznie zrywają sieci za pomocą haków, co wiąże się z ogromnym ryzykiem uszkodzenia podwodnych stanowisk archeologicznych, w tym wraków.

Prezentowano także osiągnięcia związane z ochroną podwodnego dziedzictwa kulturowego. M.in. Jiang Bo, dyrektor chińskiego Centrum Archeologii Podwodnej, przedstawił zrealizowany projekt wydobywania i ekspozycji odkrytego w 1987 roku u wybrzeży wyspy Hailing 30-metrowego wraku 800-letniego chińskiego statku handlowego. Wrak przeniesiono do zbudowanego dla niego Maritime Silk Road Museum i umieszczono w ogromnym zbiorniku wypełnionym wodą o takiej samej temperaturze, składzie i ciśnieniu jak w miejscu wydobywania statku. Zwiedzanie wraku odbywa się dzięki podwodnym przeszkłonym korytarzom. Jednocześnie możliwe jest wykonywanie specjalistycznych badań obiektu bez konieczności wydobywania go na powierzchnię – w razie potrzeby woda jest ze zbiornika wypompowywana, a po zakończeniu badań ponownie wpuszczana.

Wystawy w Roku Wisły

W obchodzony z rozmachem w całym kraju Rok Rzeki Wisły aktywnie włączyły się nadwiślańskie muzea. Niemal 25 placówek przyłączyło się do projektu pod nazwą Muzea Szlaku Wisły, w ramach którego organizujemy i koordynujemy przedsięwzięcia związane z największą polską rzeką: wystawy stałe i czasowe, zajęcia edukacyjne, wydarzenia plenerowe i publikacje. Na szczególne podkreślenie zasługuje projekt naukowo-wystawieniczny „MIASTO – LUDZIE – MUZEUM” Oddziału Kujawsko-Pomorskiego Stowarzyszenia Muzealników Polskich i muzeów województwa kujawsko-pomorskiego. W jego ramach otwarto ostatnio szereg interesujących wystaw czasowych: „Miasto – Ludzie – Wisła. Fotografie dawnej Nieszawy” w Muzeum Stanisława Noakowskiego w Nieszawie, Oddziale Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej (wystawa czynna do 10 września), „Dla żeglowania bezpiecznego. Święci patroni i sanktuaria wodniaków wiślanych” w Muzeum Etnograficznym w Toruniu (do 31 października), „Twarzą do Wisły. Miasto-Ludzie-Rzeka” w Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim (do 20 sierpnia), „Miasto – Ludzie – Rzeka. Bydgoska opowieść z nad Brdy i Wisły” w Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy (do 10 września). Więcej informacji o tych wystawach oraz innych przedsięwzięciach przygotowanych przez muzea w ramach Roku Rzeki Wisły znaleźć można na stronie internetowej Muzeów Szlaku Wisły: www.msw.nmm.pl.

WYSTAWY

Modele na „Darze Pomorza”

NMM i Wydawnictwo JSC z Gdańska zorganizowały wystawę modeli statków i okrętów na statku-muzeum „Dar Pomorza” w Gdyni. Jest to już XXIV czasowa, cykliczna wystawa modelarska w naszym gdyńskim oddziale i jednocześnie druga edycja wystawy kartonowych modeli opracowanych i opublikowanych przez Wydawnictwo JSC. Ekspozycja otwarta została 27 czerwca i potrwa do 27 sierpnia. Prezentowane są na niej 34 modele statków i okrętów wykonane z gotowych wycinanek kartonowych Wydawnictwa JSC. Wśród nich znajdują się modele okrętów z II wojny światowej, statków pasażerskich (m.in. polskie transatlantyki „Batory” i „Stefan Batory”) oraz współczesnych statków handlowych różnych typów. Wydawnictwo JSC z Gdańska powstało w 1991 r. Do końca 2015 r. wydało 241 modeli statków i okrętów, 43 modele budowli i 16 modeli samolotów.

AKTUALNOŚCI

Goście z Muzeum „Vasy”

W dniach 6–9 czerwca gośćmi NMM byli dr Fred Hocker, dyrektor naukowy i Emma Hocker, konserwator z Muzeum „Vasy” w Sztokholmie. Wizyta gości miała na celu wymianę informacji i doświadczeń związanych porównawczo z zabytkami oraz badaniami dotyczącymi wraku W-6 „Solen”. Dr Hocker odpowiedzialny jest za kompleksowe przygotowanie publikacji o słynnym znalezisku, jakim jest okręt „Vasa”. Jego zainteresowania badawcze skupiają się na budownictwie okrętowym i ekonomii morskiej w średniowieczu i czasach nowożytnych. Główne punkty wizyty były realizowane w Dziale Konserwacji Muzealiów, gdzie dr Hocker obejrzał m.in. fragmenty wózków działowych z „Solena”, wykonał niezbędne ich pomiary w celu przygotowania dokumentacji rysunkowej i przedstawił opinię na temat ich datowania, w Dziale Historii Budownictwa Okrętowego, gdzie zapoznał się z kolekcją zabytków związanych z takielunkiem okrętu „Solen” w celu porównania ich do podobnej kategorii obiektów z okrętu „Vasa” oraz w Dziale Historii Żeglugi i Handlu Morskiego, gdzie mógł zobaczyć kolekcję luf armatnich z „Solena”, amunicję oraz wiele innych kategorii zabytków wydobytych z wraku W-6. Wizyta była okazją do wymiany informacji na temat najnowszych pomiarów luf armatnich „Solena” w celu ustalenia ich dokładnej systematyki. Przeanalizowano też zagadnienia, jakie planuje się umieścić w przyszłej monografii „Solena”. Emma Hocker natomiast zwiedziła Muzeum Wisły i Centrum Konserwacji Wraków Statków w Tczewie.

Przy okazji wizyty w NMM dr Hocker wygłosił wykład pt. *Muzeum okrętu „Vasa” w Sztokholmie. Badania i konserwacja unikatowego obiektu*. Treść wykładu oparta była na czterech zagadnieniach związanych z kontekstem historycznym i badaniami okrętu, mianowicie z gospodarką Szwecji, społecznością okrętu, jego techniką oraz ochroną tego zabytkowego obiektu.

Muzeum w Jaworzu

Muzeum Fauny i Flory Morskiej i Śródlądowej w Jaworzu powstało początkowo w oparciu o szkolną kolekcję, którą placówce przekazał jej były wychowanek, bosman Erwin Pasterny. Składały się na nią spreparowane przez bosmana okazy, m.in. rekiny, płaszczka, żółwie, ośmiornice, mięczaki, jeżowce i rozgwiazdy. W 2014 roku została otwarta zbudowana od podstaw nowoczesna placówka, a jedną z jej atrakcji stanowią duże akwaria. 2 czerwca odbyło się tam sympozjum, w którym wzięła udział delegacja NMM i zarząd Towarzystwa Przyjaciół NMM z prezesem dr. Fryderykiem Tomalą. Referaty wygłosili: dyrektor NMM dr Jerzy Litwin, Jadwiga Klim i dr Katarzyna Schaefer

z NMM oraz Teresa Boguszewska z TP NMM. W ramach spotkania odbyła się też pokazowa lekcja biologii w wykonaniu uczniów jaworzańskiego gimnazjum, przy którym znajduje się muzeum, swoje umiejętności zaprezentowali też młodzi przewodnicy po ekspozycjach muzealnych – obecni i byli gimnazjaliści.

Muzeum Wisły w Wyszogrodzie

Gospodarzem kolejnej, XIV Konferencji Polskiego Muzealnictwa Morskiego i Rzecznego, planowanej na wiosnę 2018 roku, będzie Muzeum Wisły Środkowej i Ziemi Wyszogrodzkiej w Wyszogrodzie. Muzeum powstało w 2012 roku jako część Centrum Kultury Wisła i systematycznie się rozwija, otrzymując wsparcie merytoryczne Muzeum Mazowieckiego w Płocku. Ekspozycja poświęcona została zarówno związkowi Wyszogrodu z Wisłą, jak i historii żeglugi rzecznej, ze szczególnym uwzględnieniem odcinka Wisły Środkowej. Dawne narzędzia służące do połowu ryb i eksponaty związane z wyrobem guzików z muszli małży rzecznych (słynął z tego rodzaju produkcji niedaleki Sochocin) sąsiadują z modelami historycznych statków i tradycyjnych typów łodzi rzecznych, m.in. lejta – charakterystycznej dla środkowej Wisły niewielkiej łodzi rybackiej o płaskim dnie, bocznokołowców pasażerskich „Płock” i „Romuald Traugutt” i okrętów Polskiej Marynarki Wojennej, walczących na odcinku środkowej Wisły podczas kampanii wrześniowej 1939 roku, w tym ciężkiego kutra uzbrojonego ORP „Nieuchwytny”.

Doktorat z wyróżnieniem

22 czerwca mgr inż. Irena Jagielska z Działu Konserwacji Muzealiów NMM obroniła na Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu pracę doktorską zatytułowaną „Dobór efektywnej metody konserwacji w aspekcie zmian chemicznych drewna łodzi P-2 (X w.) wydobytej z Zatoki Puckiej”. Celem dysertacji były badania, które pozwoliły na opracowanie metody konserwacji dwóch i pół tony drewna unikatowej łodzi, wydobytej przez archeologów NMM, o konstrukcji noszącej cechy typowe zarówno dla sztucnictwa skandynawskiego, jak i słowiańskiego. Nowość w tej pracy stanowiła jednoczesna konserwacja różnych gatunków drewna, o bardzo zróżnicowanym stopniu degradacji. Serdecznie gratulujemy naszej koleżance, zwłaszcza że obroniła doktorat z wyróżnieniem.

EDUKACJA

Ecsite 2017

ECSITE jest siecią centrów nauki i muzeów, zrzeszających ponad 350 instytucji z 50 krajów. Stowarzyszenie powstało 27 lat temu jako platforma wymiany myśli i doświadczeń, tworzenia nowych projektów oraz popularyzowania tzw. dobrych praktyk w zakresie działalności muzeów i centrów nauki (więcej na stronie: www.ecsite.eu). Dwudziesta ósma konferencja stowarzyszenia odbyła się w dniach 14-17 czerwca w Porto (Portugalia). Zorganizowano ją wspólnie z Muzeum Nauki i Historii Naturalnej Uniwersytetu w Porto i Ciencia Viva – Portugalskim Instytutem Kultury Naukowej i Technologicznej. Wzięli w niej udział Krystyna Stubińska i Przemysław Węgrzyn z Działu Edukacji NMM.

Konferencja została zorganizowana pod hasłem „Life Everywhere”, a obiektem konferencyjnym był XIX-wieczny budynek dawnych składów celnych Alfandega Congress Centre. Program zawierał 108 sesji prowadzonych przez 405 prelegentów na tematy związane z potencjałem architektonicznym nowych obiektów, organizacją wystaw, przygotowaniem zespołu merytorycznego i technicznego, działaniami edukacyjnymi, pozyskiwaniem środków finansowych i współpracą z lokalnymi samorządami, a także promocyjnymi działaniami w przestrzeniach gastronomicznych instytucji, prowadzeniem badań statystycznych i ewaluacją działań poszczególnych instytucji.

Była to kolejna konferencja Ecsite zorganizowana na ogromną skalę. Wzięło w niej udział 1058 uczestników z 52 krajów z całego świata. Konferencja była też okazją do poznania 55 producentów działających w branży wystaw i eksponatów multimedialnych i interaktywnych, którzy prezentowali swoje oferty w centrum konferencyjnym.

Rodziny w Helu

25 czerwca odbyło się ostatnie przed wakacjami spotkanie z cyklu „Program dla Rodzin” – tym razem wybraliśmy nasz oddział w Helu – Muzeum Rybołówstwa. Nasi goście poznali ciekawostki dotyczące codziennego życia Kaszub – między innymi dowiedzieli się, co to jest niewód, jak wyglądały sadze na przynętę, czy konie nosiły buty i w jaki sposób chodzone po lodzie, skąd pochodzą gryfy, stolemy i jaki jest niezawodny sposób na rozpoznanie... czarownicy. Wiedzę o Kaszubach uzupełniliśmy także nauką alfabetu kaszubskiego, pięknie odśpiewanego przez uczestników zajęć. Dodatkową atrakcją było wejście na wieżę widokową, obejrzenie kilku zabytkowych checzy w samym miasteczku i wycieczka na latarnię morską.

NASI PRZYJACIELE

Jan Kasprowicz patronem latarni morskiej

Kilkuletnie starania Towarzystwa Przyjaciół NMM o nadanie latarni morskiej Rozewie II imienia Jana Kasprowicza zostały zwieńczone powodzeniem. 17 czerwca odbyła się uroczystość odsłonięcia pamiątkowej tablicy z płaskorzeźbą przedstawiającą półpostać znakomitego poety na tle morskich fal wraz z fragmentem hymnu „Baltia”, który napisał w 1924 roku dla studentów Uniwersytetu Poznańskiego. W ten sposób obie rozewskie latarnie mają swoich patronów – latarnia Rozewie od 1933 roku nosi imię Stefana Żeromskiego. Dwaj wybitni twórcy polskiej literatury byli wspólnie zaangażowani w działania na rzecz polskości Warmii, Mazur i Powiśla przed plebiscytem w 1920 roku.

W uroczystości wzięła udział duża grupa członków Towarzystwa na czele z Zarządem i prezesem dr. Fryderykiem Tomalą. Przybyli również miejscowe i regionalne władze, a Urząd Morski w Gdyni – właściciela latarni – reprezentował Andrzej Kajut. Szczególnymi gośćmi byli przedstawiciele muzeów Jana Kasprowicza: w Inowrocławiu (dyrektor Janina Sikorska) i w Zakopanem (Piotr Kyc i kustosz Małgorzata Kurpiel). Dyrektor NMM dr Jerzy Litwin w okolicznościowym wystąpieniu wyraził uznanie dla wytrwałej i efektywnej działalności Towarzystwa Przyjaciół NMM na rzecz ochrony latarni morskich. Kontekst historyczny i znaczenie nadania latarni imienia J. Kasprowicza przypomnieli dr F. Tomala i Mirosław Kuklik, dyrektor Muzeum Ziemi Puckiej. Matką chrestną pamiątkowej tablicy została jej autorka, Dobrochna Surajewska. Uroczystość uświetnił Chór Męski „Echo” z Tczewa.

Odsłonięcia tablicy na latarni Rozewie II dokonali (od góry): prezes TP NMM dr Fryderyk Tomala, autorka projektu tablicy Dobrochna Surajewska, główny księgowy UIM Andrzej Kajut, dyrektor NMM dr Jerzy Litwin i burmistrz Władysławowa Roman Kužel. Fot. Grażyna Sadłoi (TP NMM)